

וזה אומרו: ומאה מכם, מי שנולד למאה שנה, רבבה ירדופו, על ידי תפילה, וזה אומרו גם כן: רבבה כצמח השדה, היוצא מזה שאם יתברך האדם ממי שאינו הגון, הגם שיהיה כוכב מערכתו שיהיה מבורך ועומד, עם כל זה יהפך עליו הגלגל וכמעשה של רבקה, וזה אומרו: כי ידעתי ידיעה ודאית בך, כי את אשר תברך, למי אשר הוא מבורך ואשר תאור גם את הכל יואר, ורוצה לומר: בין המבורך מפיו ובין אשר תאור, גם את הכל יואר, הגם שהוא מבורך מצד עצמו ומזלו עליו, עם כל זה יואר, כי כך היא המידה, כדי שלא תאמר: ברכתך עשתה פירות, ודו"ק, עכ"ד הרב בן אברהם הנז' ז"ל בס"ז. יע"ש.

באופן אחר פירש כונת האי קרא כונת הפסוק: אולי אוכל נכה בו וכו' בהקדים מה שכתב החיד"א ז"ל בספר א"ת דוד משם הרב אספקלריה המאירה בפירוש הקרא: והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר, ואמרו פ"ב דיומא כתיב: והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר? לא קשיא, כאן כשאינם עושים ^{אוצר החכמה} רצונו של מקום כאן כשעושים רצונו של מקום.

חוץ מדרכינו נביע אומר להבין אומר הכתוב: בהנחל עליון גוים, בהפרידו בני אדם יצב גבולות עמים למספר בני ישראל כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו, והוא כי גבולות עמים גמטריא תקצ"ה וחשבון תיבות בני ישראל יעלו גמטריא תר"ג ואם ישראל מקיימין מצות עשה של תפילין כתקנה אז מקיימין שמונה עשה, והנה ידוע כי גם זה לעומת זה עשה אלהים הסטרא אחרא נגד הקדושה וכשמספר הסטרא אחרא שוה למספר הקדושה, אז יש כח לסטרא אחרא לקבל שפע מן הקדושה ומושלים אומות העולם בישראל, כי הם מקבלים השפע, וכשישראל מקיימין מצות תפילין כתקנה מקיימין שמונה עשה כמו שאמרו ז"ל, והתפילין הם שמונה אותיות, הכונה שעל ידי הנחת התפילין מיחדים שמונה פעמים הוי"ה אדנות שהם שמונה עשה ולכן כתיב בתפילין: וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא פירוש נקרא אדנות, והם שמונה אותיות הוי"ה אדנות, בכח שמונה עשה שהם שמונה אותיות כמספר הוי"ה אדנות, ונמצא שמונה יתירים בגימטריא בני ישראל בגמטריא גבלת עמים, ובכח התפילין שהם שמונה עשה, שמונה אותיות: וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך בכתיבתו וקריאתו, ויראו ממך כי גבלת עמים, חסר שמונה מבני ישראל וגבר ישראל, ואם חס ושלום אינם מקיימים מצות תפילין ואינם מיחדים שם הוי"ה אדנות, שהן שמונה אותיות ושמונה עשה אז מתגברים סטרא אחרא ח"ו אותיות גבלת עמים והם שוים במספר בני ישראל, וסטרא אחרא תהיה מקבלת שפע מהקדושה וישראל למטה.

וזה שאמר: יצב גבלת עמים למספר בני ישראל, וזהו שאמר: בהנחל עליון גוים שיהיו עליונים בהפרידו בני אדם, שהם ישראל שביטלו תפילין שמונה עשה ואינם מיחדים שם הוי"ה אדנות, אז יצב גבלת עמים, שיהיו שמונה עם שמונה אותיות גבלת עמים למספר בני ישראל שיהיו שוים ולוקחים שפע ח"ו, מה שאין כן כשמיחדים הוי"ה אדנות שמונה אותיות ותפילין שמונה עשה מתגברים בני ישראל ועם שמונה אותיות גמטריא תורה, וזהו שאמרו, שהמקיים מצות תפילין כאלו קיים כל התורה אז גבלת עמים, כלומר האותיות גימטריא תקצ"ה, וזהו שאמר: אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השרץ על הארץ, השרץ גימטריא תקצ"ה כמספר גבלת עמים.

וזהו שאמר: והיו לך לאות ולא לאחרים, סטרא אחרא, לאות שלא יחשבו אותות גבלת עמים, וזהו שכתוב בתהלים במזמור ע"ד: שאגו צורריך בקרב מועדיך, שמו אותותם אותות, רוצה לומר שבאו הצוררים בבית המקדש והחריבוהו ושלטו על ישראל, שמו אותותם של גבלת עמים, אותות גימטריא בני ישראל ונתחזקו, וזהו שאמר: אותותנו לא ראינו, בעבור שלא קיימנו האותות שמונה עשה ושם הוי"ה אדנות שמונה אותיות, נתגברו אותיות גבלת עמים ושלטו, וזהו שאמר: והיה מספר בני ישראל, כשאינם עושים רצונו של מקום, אז יהיה מספר בני ישראל לבד ולא עם האותיות שהן גימטריא תורה, אך כשעושים רצונו של מקום, אשר לא ימד, כי אז בני ישראל עם האותיות גימטריא תורה גם ישראל ראשי

תיבות: יש ששים רבוא אותיות לתורה, לא ימד, כמו התורה ארוכה מארץ מדה זהו תורף אמרי קדוש. עש"ב.

ואפשר לומר, כי נודע שיש לנו שלוש אותות, שהן אות ברית קדש ושבת קדש שהיא אות ותפלין שהן אות ובעוה"ר בבטולם נחרב בית המקדש, וכתוב: גם כי אזעק ואשוע שתם תפלתי, שתם כתוב בשין ראשי תיבות: שבת, תפלין, מילה, כי בביטולם שתם תפלתי ועוד לנו חמש אותות שהן י"ט, פסח, שבועות, ראש השנה, כפור, סכות, שהן חמש אותות ועם השלש הנזכרות הן שמונה אותות וכשאנו מקיימים שמונה אותות, אני-מיחדים שם הוי"ה אדנות, שמונה אותיות ונחשוב אותיות בני ישראל גמטריא תורה. ואפשר שזה רמז הכתוב הנזכר: שאנו צורריך בקרב מועדיך, שביטלו ישראל מועדות, שהם חמשה שמו ראשי תיבות: שבת מילה ותפלין, אותותם של ישראל, שהן שמונה, ובבטול האותות נתגברו אותיות גבלת עמים וחשבון אותיות גבלת עמים שזה למספר בני ישראל ויונקים. וזהו שאמר: אותותם של ישראל שביטלו שמונה אותות על ידי זה אותות הגויים נתגברו ושלטו.

ויתכן זהו רמז: ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם, הכונה שהכהנים יכוננו לשם הוי"ה אדנות על בני ישראל, כי בני ישראל עם שמונה אותיות של הוי"ה אדנות גמטריא תורה, ואני אברכם כי ראויים הללו לברכה. ודו"ק. ובזה פירש מעלת הרב יעקב הכהן כונת האי קרא, והוא: וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי, הינו ודאי כי מה שעשו לסיחון ולעוג הוא משום היתרון שיש לישראל השמונה הנו' על האומות, וזהו שאמר: ויגר מואב מפני העם כי רב הוא, ורוצה לומר, שמספר בני ישראל הם רבים במספר על האומות, וזהו שאמר בלק: אולי אוכל נכה בו, מלשון מנכה מהדמים. גם רמז בו גמטריא שמונה שינכה השמונה הנוספים בני ישראל על אומות העולם.

ובזה אפשר לפרש לעניות דעתי כונת הני קראי: מה אקוב וכו', ומה אזעום לא זעם ה', כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו, הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב, מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל, הינו לפי מה שאמרנו, כלומר שאמר לו בלעם מה אקוב וכו', כי כיון שישראל הם עושים רצונו של מקום ויתירים במספר על אומות העולם, איני יכול לקללם וזה אומרנו: כי מראש צרים, הינו ישראל, שכן מלת מראש היא גמטריא ישראל גם מילת צורים היא בלא ואו' בתורה, ואם כן: תדרש צרים, הינו לומר: מי מראש שהם ישראל, הם גוברים על הצרים שלמעלה, מחמת שהם עושים רצונו של מקום ומחברים הוי"ה ואדנות, הם על ראש צרים שלמעלה, וגם ומגבעות, הינו ראשי תיבות: מגבולות עמים תחתונים הם מתגברים, וזהו שאמר: ומגבעות אשורנו, הינו שאני רואה שגם על אומות העולם התחתונים הם גוברים, אם כן הן עם לבדד ישכון, ורוצה לומר על פי מה שכתב הנו', כשישראל עושים רצונו של מקום ומיחדים הוי"ה ואדנות אז יחשבו בני ישראל עם האותיות ויעלו גמטריא תורה ואם כן יהיו יתירים במספר בני ישראל על מספר גבולות עמים יהיו יתירים יו' וז"ש כי, כיון שעושים רצונו של מקום אז הן עם לבדד, ורוצה לומר: לבדד שהם בגימטריא יו' עם מספר שלש התיבות הן עם לבדד וא"כ ובגוים לא יתחשב ורו"ל, שאומר לו בלעם לבלק, שלא יעלה על דעתך שחט וחלילה לישראל אינם עושים רצונו של מקום ואם כן יהיה מספר בני ישראל שזה כמו גבלת עמים עם האותיות ואם כן יהיו שוים ויכולים האומות להתגבר עליהם, לזה אמר כי אינו כן, אלא אדרבה ובגוים לא יתחשב כי ישראל יתירים הם על מספר גבלת עמים, ואם כן כיון שכן הוא, מי מנה עפר יעקב כי בזמן שעושים רצונו של מקום עליהם נאמר: אשר לא ימד ולא יספר, כמו שאמרו בש"ס וכמ"ש הרב א"מ הנו'.

גם בזה רמז הכתוב ה' בדד ינחנו, הינו כי בזמן שישראל עושים רצונו של מקום ומיחדים הוי"ה ואדנות, וזהו שאמר ה', הינו בקריאתו וכתובתו שהן שמונה אותיות. כלומר שישראל מיחדים יחוד זה, אזי יחשבו בני ישראל עם שמונה אותיות של בני ישראל

ואז יהיו יתירים על גבלת עמים יו' וזהו שאמר בדד, הנו שני דד' והם יו', אזי: ואין עמו אל נכר שאין יכולות אומות העולם להתגבר עליהם.

ובזה יובן לשון ילקוט, וז"ל: מי מנה עפר יעקב, כי כשבא בלעם, ראה את כל המדבר מלא ערלות של ישראל, אמר מי יכול לעמוד בזכות דם ברית מילה זאת שהיא מכוסה בעפר, שנאמר: מי מנה עפר יעקב, ולפי דרכנו מתישב, הינו כי על ידי שישאל מקיימים מצות מילה שנתנה בשמיני, ואם כן גם מיחדים הוי"ה ואדנות במצוה זו ויתוספו על מספר בני ישראל שמונה אותיות כנגד המצוה הזאת שהיא בשמיני, לזה אמר: מי יכל לעמוד וכו', ובפרט שמכניעים הקליפה יותר על ידי שנותנים הערלות בעפר כידוע בסוד ¹²³⁴⁵⁶⁷אורח החיים ודו"ק.

ויאמר בלק אל בלעם, הלא שלוח שלחתי אליך לקרא לך, למה לא הלכת אלי, האמנם וכו'. ויש לדקדק במה שאמר: הלא שלוח וכו', מה רצה לומר הלא? ועוד יש לדקדק במאמר: למה לא הלכת אלי, כי היה לו לומר למה לא באת אלי, ויובן, כי בא הרמו למה שאמרו ז"ל בילקוט, שבלעם היה שונא לישראל יותר מבלק, כי בלק אמר: לכה נא ארה לי את העם הזה, והוא אמר: לכה נא קבה לי, בלק אמר: ואגרשנו מן הארץ, והוא: ^{לומר החכמה} וגרשתינו מן העולם הזה ומן עולם הבא, יעי"ש.

ועוד נקדים מה ששמעתי מהרב כמוהר"י די מאיו בפירוש המקרא, שכתוב: אהבתי אתכם, אמר ה': ואמרתם במה אהבתנו, הלא אח עשו ליעקב נאם ה' ואוהב את יעקב, הוא היה דורש, כי בטרם יבואו לעולם יעקב ועשו, אהב את יעקב, וזהו שאמר הכתוב: כי ביצחק יקרא לך זרע, ואמרו ז"ל: ביצחק, ולא כל יצחק וכשאמר ה' זה הכתוב לאברהם, עדיין יצחק לא נשא אשה, ועם כל זה אמר: כי ביצחק ולא כל יצחק, להוציא את עשו, ועדיין לא באו יעקב ועשו לעולם, ואם כן, זהו שאמר הכתוב: הלא אח עשו ליעקב נאם ה', רוצה לומר מבלי היות אח עשו ליעקב, בטרם יוצרו כבר אמרתי מרוב אהבתי אתכם ואוהב את יעקב, ואמרתי כי ביצחק, ולא כל יצחק, יעי"ש.

וכבר אמרנו, כי בלעם היה שונא לישראל יותר מבלק, והשתא לפי זה יש לדקדק, כי למה המתין בלעם מלקלל את ישראל עד שיקראו בלק, הלא הוא היה שונא לישראל יותר מבלק, וזה אומרו בלק לבלעם: הלא שלוח וכו', כלומר מבלי שאשלח לקרוא אליך, למה לא הלכת מעצמך, מבלי שאשלח אליך לקרא, ששם שייך לשון ביאה שעל ידי הקריאה הוא בא, אבל כשהוא מבלי קריאה שייך לשון הליכה, ולפי זה יהיה רמז כונת הכתוב: ויחר אף אלהים, כי הולך הוא, ויש לדקדק, כי למה חרה לו כי מאחר שנתן לו רשות לילך למה חרה לו? אך לפי האמור הנה נכון, כי בלעם שנאה היתה טמונה בלבו והיה ירא לילך מעצמו עד שיקראו לו, וכשקראו היה הולך עמם והיה שמח בלבו שנטל רשות למלאות מזימות לבו, במה שהיה רוצה לילך מבלי שיקראו לו, וזה אומרו: ויחר אף אלהים, כי הולך הוא מעצמו מבלי שיקראו לו, ודו"ק הרב בן אברהם ז"ל בס"ז.

מהרב קרבן שבת: וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו ותהי עליו רוח אלהים וישא משלו ויאמר נאם הגבר שתום העין אשר מחזה שדי יחזה גופל וגלוי עינים, הנה הפסוקים האלה אין להם פירוש כלל וביותר במה שפירש רש"י וגם במדרש: וישא את עיניו, שבקש להכניס בהם עין הרע, ואם כן איך נצולו מזה? וגם יש לעמוד בפירוש הזהר שפירש על פסוק: ותהי עליו רוח אלהים, עליו על ישראל, כמאן דפריס פריסו על בנו, שלא ישלוט עין הרע, ובזה גיצולו מעין הרע, אך קשה, למה באמת הציל אותם בזה הענין ולגלות שכינתו נגד הרשע הזה, הלא הרבה הצלות לפני הקב"ה, ועוד, שנשא משלו ואמר מקודם: שתום העין, ואחר כך אמר: גלוי עינים, ועוד, מה ענין המשל אל דבר שלמעלה?

אך יובן בהקדים הירושלמי דברכות, פרק היה קורא, וז"ל: אמ"ר חייא: אנא מן יומאי לא כוונתי אלא חד זמן בעי בכוונת והרהרתי בלבי מאן עייל קמי מלכא

ברישא אלקפתא או ריש גלותא, פירוש אלקפתא הוא שר גדול ונכבד יותר מריש גלותא, שמואל אמר: - אנא מניתי עופות. ר' בון בר ר' חייא אמר: אנא מני דימוסים, פירוש שורות האבנים של הבנין. א"ר מתנא אנא מחזיק טיבותא לראשי דכד הוה מטי למודים הוה כרע מגרמיה. עכ"ל.

ולשון זו תמוהה מאד, כפי שעמדו בה הרבה מהמפרשים, והוא: חדא, איך יעלה על הדעת שצדיקים כאלו לא היו מכוונים בתפילתם כל ימיהם? ועוד, אם כך היה, איך גלו הדבר לפרסם הדבר נגד שאר החכמים, וכל שכן להמון העם, כי מלבד שהרעו לעצמם לפרסם חטאם, אלא אף גם זאת שלא חשו חס ושלום לגרום חטא לאחרים, שילמדו מהם בקל וחומר שלא לכוון בתפילה? ועוד קשה, בשלמא הרהור אלקפתא וריש גלותא שהיא בימיהם כמ"ש המפרשים, דבר זה הוא שכיח ובא במקרה בהרהור, גם קורות, הינו שורות הבנין גם כן אינו רחוק, כי אפשר שנשא עינו לשמים כדין תפילה ועל ידי זה ראה שורות הבנין בבית הכנסת ומנה אותם אבל מי הכניס אפרוחים לבית הכנסת כי לא שייך מנין אלא בדבר הנראה לעין?

אמנם נראה, שפירוש הכוונה הנאמרת בדבריהם אין פירושה על כוונת התפילה, אלא על כוונה זרה, וכך פירוש הדברים מן יומי לא כוונתי, הינו כוונה זרה, ואמרו שמימיהם לא כיוונו כוונה זרה בתפילתם, אלא כוונה שלימה הראויה לתפילתם, ועל כן השטן ראה כוונתם שלימה ומימיהם לא עלתה להם מחשבה זרה בתפילתם, לכן בא השטן יום אחד וערבב מחשבתם, עד שנפלה במקרה מחשבה זרה לכל אחד מהם, וזה שאמר: אחד בעי מכוונות, הינו שבא השטן לערבבם ולהסיר מחשבתם מהתפילה, והם במעשיהם הטובים התחזקו והתאמצו לבטל ההרהור, וזהו כל אחד באחד מהדברים האלה, ועל ידי זה הוסרה מלבם המחשבה הזרה והוסר קטרוג המשטין מעליהם, כי בכל אחד מהדברים האלה יהיה מוכח שאין להרהר מחשבה זרה בתוך התפילה, ורוצה לומר שפעם אחד בעו, מכוון שעלה במקרה הרהור מחשבה זרה על לבם וכוונה אחרת שאינה מזכרת בדבריהם, וכדי לבטל הכוונה שאינה רצויה, הרהר בלבו כל אחד מהדברים הנזכרים כדי לבטל מחשבה זרה, וכל אחד ואחד מהם בחר לו מוסר בפני עצמו לבטל כוונתו הרעה, ^{אוצר החכמה} כמו שיתבאר. זהו סגנון הלשון.

והנה כדי להבין דברי ר' חייא שבחר לו דרך ואמר: מאן עייל קמי מלכא וכו', כדי להבין זה נקדים מה שכתב הרב בעל עשרה מאמרות במאמר אם כל חי ח"א סי' שט', וז"ל, שכתב בענין השרים שמקבלים התפילות, וזאת תמצית דבריו בקיצור נמרץ, כי ידוע שיש גר"ן, הינו כי יש אדם שתפילתו אינה אלא מצד הנפש הבהמית, והיא תפילת עם הארץ, כי נפש יש גם לבהמה, כן הוא שהוא דומה כבהמה אינו יודע מה מתפלל ואינו מבין תפילתו, והרי הוא כבהמה, שאינה מדברת כלל ותפילה זו עולה על ידי סגדלפון, ויש תפילה שהיא מצד הרוח, ואותה תפילה היא מצד הדיבור של אדם שיודע ומבין מה שמדבר, ואותה תפילה עולה על ידי מלאך מט"ט שהוא שר הגדול מהראשון, ויש תפילה שהיא מצד הנשמה, הינו שמכוון בה ליחד יחודים למעלה ומייחד אורות העליונים הידועים, והיא היותר טובה מכולם, והיא עולה על ידי השר הגדול ממט"ט והא הנקרא אכתריאל ועושה ממנה כתר לחי העולמים.

והנה ר' בון, שמנה קורות הבנין גם הוא נתכוון לכך לסלק מחשבות זרות מן התפילה, והוא בהקדים מה שאמרו ז"ל בפרק קמא דברכות על פסוק: סביב רשעים יתהלכון, כרום זלות לבני אדם, וז"ל: מאי כרום זלות וכו'? אלו דברים עומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם ופירש רש"י, היא התפילה העומדת ברומו של עולם, והדבר הזה צריך ביאור, למה קרא התפילה כן? ועוד, מה ענין זה למה שאמר בתחילה: סביב רשעים יתהלכון, אבל ידוע מה שאמר האר"י ז"ל, כי בעת שעלה ברצונו יתברך הפשוט לברוא את העולם, ברא גם את הקליפה בעולם, כדי שיהיו שכר ועונש, ולא נחן

להם כי אם חיות ההכרחי ולא חיות אוכל, אלא בצמצום גדול, שאינו נקרא אוכל, והם רפ"ח ניצוצות הקדושה, והוא היודע יתברך שמו, שאם יהיה להם יותר על הרפ"ח, יקרא אכילה ויתרבה כחם ויתריבו חס ושלום העולם, ולכך הם רודפים אחר בני אדם להתחטאם שעל-ידי זה בהכרח יותן להם יותר חיות מן הקדושה, כי החוטא גורם שהאור העליון וניצוצי הקדושה חוטפים החיצונים בדיון.

ונראה שזה שאמר הכתוב: הכפירים שואגים לטרף ולבקש מאל אכלם, וקשה, הרי טרף הינו אכילה ולמה כפל? ועם מה שאמרנו יובן, כלומר שהקליפה אין לה אלא חיות מצוה והם רפ"ח שאינו נקרא אכילה ואם יהיה יותר אפילו ניצוץ אחד יקרא אכילה והנה אם יהיה נותר ניצוץ אחד יהיה אצלם מנין טרף ונודע הכפירים הם החיצונים, כמו שנאמר בזה, שדרש המזמור הזה: בו תרמוש כל חיתו יער הכפירים וכו', על החיצונים, ואם כן זה אומרו הכפירים, והם החיצונים, שואגים שיתן להם הקב"ה מנין טרף וכל כך למה ואומר ולבקש מאל אכלם דיקא, כי ברפ"ח אינו נקרא אכילה אלא צימצום ולכך הם שואגים שיתן להם הקב"ה מנין טרף ויהיה להם אכילה, ודו"ק. גם כן כוונת הכתוב: ברוך ה' שלא נתנו טרף לשניהם נפשנו כצפור נמלטה מפח יוקשים, הינו הוא הדבר אשר דברנו, שעל ידי שלא נתן להם הקב"ה ניצוצי הקדושה, מנין טרף, על ידי זה נמלטנו מפח יוקשים שאין להם כח כ"כ להחריב העולם, וק"ל.

והנה כיון שנפלו אלו הרפ"ח ניצוצי הקדושה, נמסר לבני אדם לתקן את זאת, הינו על ידי תפילתנו אנו גורמים להעלות אלו הניצוצות אחד לאחד ועל ידי זה יהיה כח והעמדה לעולמות העליונים בסוד תנו עוז לאלהים ועל ידי זה ישראל יש להם שכר, ולהפך עונש, וזהו: תנו עוז לאלהים, רוצה לומר כי עלינו מוטל הדבר ודי בזה למבין. וגם חיות הקודש לולי תפילתנו היה תש כוחם ולא היו יכולים לומר שירה, ואנו על ידי תפילתנו, נותנים להם כח לומר שירה, וזה כונת הכתוב: בעמדם, הינו בשתיקותם של ישראל תרפינה כנפיהם של מלאכים, שבהם אומרים שירה, כמו שנאמר בזה, וזה דו"ק ע"ב.

וזה סוד הסולם, שראה יעקב אבינו ע"ה בחלום, והסולם הוא התפלה שמלאכי אלהים עולים ויורדים בו, הינו פעמים עולים המלאכים בזכות תפילת ישראל ופעמים יורדים, כמו שנאמר, ולא זו בלבד, אלא גם ה' נצב עליו, רוצה לומר שכל בנין של מעלה עומד על התפילה, כי לולי התפילה היה חס ושלום יורד מלמעלה לתוך החיצונים, ורוצה לומר שגג שלמעלה של הקדושה היה נפתח והיה יורד מהקדושה אל החיצונים, ואם כן התפילה היא ממש דוגמת הקורות המעמידים הבנין העליון שלא יפול ארצה, ונודע כי לפי גודל הבנין ומשאו צריך שתהיה הקורה גדולה, שתסבול עליה משא הבנין, ולפי שהעולמות הם רבים לאין מספר וגדולים, צריכה ביתר שאת להיות התפילה בכונה שתהיה ראויה לעמוד עליה בנין של מעלה.

וזה שאמרו ז"ל בגמרא הנ"ל: סביב רשעים יתהלכון כרום זלות לבני אדם זו התפילה העומדת ברומם של עולם ובני אדם מזלזלין בה, ורוצה לומר: אחרי שסביב קדושת המרכבה רשעים יתהלכון, בהם החיצונים המסבבים המרכבה, ואם כן לבל יפול אור עליון בתוך החיצונים עושה לנו הקב"ה כרום זלות, זו התפילה שהיא עומדת ברומם של עולם, שהעולם יעמוד עליה לבל יפול בתוך אותם הסובבים הקדושה ובני אדם מזלזלין בה, כי בעונות הרבים אינם מכוונים בתפילה ועל ידי זה התורה היא חלושה והיא רפויה ונשברה מכל צד, שאין בנין גדול העליון יכול לעמוד עליה, על כן אין לך יום שאין קללתו מרובה משל חברו שהאור העליון יורד מטה מטה ורשעים הסובבים המרכבה מתגברים על הקדושה.

ובזה מבוארת כונת ר' בון, שהיה גם כן משתבח שמעולם לא כוון מחשבה זרה בתפילה ולפעמים כאשר קרה לו זה מיד להסיר המכשלה הרהר בלבנו ומנה קורות

הבנין וראה שאילולי אלו הקורות לא היה הבנין עומד, ועל ידי זה שם אל לבו לכוון בתפילה יותר, כדי שיהיו תפילותיו דומות לקורות חזקים שיסבלו בנין שלמעלה עליהם ולא יפלו חס ושלום ארצה.

והנה ר' מתנא היה משבח בעצמו, שלא בא לשום הרהור רע בעולם מימיו אפילו בדרך מקרה, ולא היה צריך למצוא איזה תקומה לסלק המחשבה זרה כמו התנאים הנזכרים, כי לא באה לו מחשבה זרה בעולם, כי כוונתו היתה לאין ערך, שלא היה היצר הרע יכול לשלוט בו ולא זו בלבד אלא שגם מעלה יתירה נמצאה אתו, כי מטי למודים וכו', והוא לפי מה שאמרו בפרק ראשון בבבא קמא, שדרו של אדם נעשה נחש והוא, שלא כרע במודים, כי צריך האדם לכרוע במודים, עד שיתפקקו חליות שבשדרה, כי השדרה נעשתה חוליות חוליות והיא דבוקה בראש, וכשאדם עומד או אפילו משתחוה מעט היא אינה נראית בחוץ, אבל מי שמשתחוה בכל כחו החליות זזות ממקומן וגראות הפקקות מבחוץ, וכאלו הראש אינו דבוק לו, וכמו שנאמר בזה"ק, שצריך לכוף גם השדרה ולא הראש לבד, ודבר זה לאו כל אדם יכול לעשותו, כי צריך כח גדול לזה, ולכך ר' מתנא, שהיה נוהר בזה אמר: אנא מחזיק טיבו לראשי דכד הוה מטי למודים הוא כרע מגרמיה דיקא, רוצה לומר מעצם שלו, שהוא דבוק בו, ורוצה לומר שכל כך היה ראשו סובל, אף על פי שהייתי כופף אותו עד שהיה נפרד וניתק מעצם המחובר לו עד שהיה נראה כאלו אינו גרמיה ואינו מעצמו, אלא חלק נפרד ממנו, מכל מקום היה סובל.

זה מה שנראה לי בטוב כוונתם, שהיו כמתפארים בזה ולא לגאווה חס ושלום, אלא ללמד לבני אדם מוסר, שאם יזדמן לו איזה הרהור, שמיד יראה למצוא תרופה למכתו לסלק המחשבה זרה לבל תכנס זו במקום הקדוש, וגם מר' נחוניא נלמוד, שהאדם יכוף כאגמון ראשו בחוץ במודים ולא יחוש לחולשת הראש, כי הרגל יעשה לו טבע, ומעתה צא ולמד אם הראשונים גם בטוב כוונתם ומחשבתם כל הימים לעבוד את ה' ולדבקה בו, אלא שבמקרה בא להם איזה הרהור, כמה יגיעות יגעו למצא תרופה למכתם הקטנה לבל יבא הפסק בתפילתם, כל שכן אנו בעונותינו הרבים מלאים הרהורים ומחשבות רעות, כמה צריך יגיעה להסיר המחשבות זרות וה' לא ימנע טוב להולכים בעבודת ה', ה' קרבן שבת בג"מ בד' מו' ע"ב ואילך. לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל, ה' אלהיו עמו וכו', פירש הרב הנזכר בהקדים מה דאיתא פלוגתא במסכת גיטין: אי ארץ ישראל מוחזקת מאבותינו אם לא, ופירש ר' גרשון: אי כבוש יחיד שמים כבוש אם לאו, למאן דאמר שסובר א"י מוחזקת היא, סובר שכיבוש יחיד שמים כיבוש, ואם כן מה שכבש דוד ארם נהרים שמים כבוש וקדושת ארץ ישראל יש לה, וקדושה זו חלה למפרע והוא ליה ליעקב ארם נהרים כשאר ארץ ישראל ויש לו חטא ח"ו יעקב בשתי אחיות שנשאם שם, שמשפט המצות תלויות בארץ, ומאן דאמר שסובר אין ארץ ישראל מוחזקת מאבותינו וכיבוש יחיד לאו שמים כיבוש וכיבוש דוד לאו שמים כיבוש, אין ליעקב חטא בשתי אחיות מפני שדין חוץ לארץ היה לארם נהרים ומשפט המצות נוהגים דוקא בארץ ישראל.

עוד נקדים מאי דאיתא בזה"ק, שיעקב בחוץ לארץ נקרא בשם יעקב ובארץ ישראל נקרא בשם ישראל, והיוצא לנו מזה, אם ארץ ישראל מוחזקת היא מאבותינו ויש לארם נהרים קדושת ארץ ישראל למפרע, נקרא יעקב אבינו בשם ישראל, יש לו חטא בשתי אחיות, מה שאין כן אם אין א"י מוחזקת מאבותינו שארץ ישראל עצמה מקודם דין חוץ לארץ יש לה, והיה נקרא בשם יעקב, לעולם אין לו חטא בשתי אחיות, ואיתא במדרש: ויקרא לו אל אלהי ישראל, הקב"ה קראו אל, אמר לו: אני אלוה בעליונים ואתה אלוה בתחתונים ונקראת מלך ומלך מותר להשתמש בשרביט של מלך, אם כן אין לו חטא בשתי אחיות, ואפשר שבזה נבין כונת הפסוקים הנ"ל: לא הביט און ביעקב, רוצה לומר אם סוגיא אזלא כמאן דאמר שאין ארץ ישראל מוחזקת מאבותינו ונקרא לעולם בשם יעקב, שאין לו חטא בשתי אחיות בודאי לא הביט און ביעקב אם היה שמו מקודם יעקב,